

Правна програма

През 2017 г. Правната програма работи по темите престъпност и правосъдие, жертви на престъпления, интеграция и социално включване, и основни права.

- **Престъпност и правосъдие.** Дейността на Центъра за изследване на демокрацията бе съсредоточена в направленията превенция и противодействие на организираната престъпност, тероризъм и пране на пари, и укрепване на ролята на презумпцията за невинност на заподозрени лица и обвиняеми. Експертите на Правната програма работиха и в изследователски области като правна помощ, европейско финансиране на националните правосъдни системи, обмен на информация и разузнавателни данни между правоприлагащите органи на държавите – членки на ЕС и законна миграция в рамките на ЕС.
- **Жертви на престъпления.** Центърът анализира редица аспекти на защитата на пострадалите от престъпления, в частност жертви на трафик на хора, като идентифициране на жертвите, оценка на индивидуалните нужди, насочване и сътрудничество между публичните институции и неправителствения сектор. Организиран бяха обучения и информационни събития, на които представители на правоприлагащите органи, съдебната система и социалните служби имаха възможност да обогатят познанията си за новите аспекти на защитата на пострадалите от престъпления и да обсъдят възможните пътища за преодоляване на нормативните и практически пречки в този процес.
- **Интеграция и социално включване.** Опирайки се на дългогодишния си опит в изследванията на миграционната политика, Центърът започна проучване на различните аспекти на интеграцията и социалната ориентация на чужденци като средство за противодействие на расизма и ксенофобията.
- **Основни права.** Като член на мрежата FRANET на Агенцията на ЕС за основните права, Центърът за изследване на демокрацията събира данни и информация за сравнителните изследвания на Агенцията. Работата включваше изследвания във връзка с убежището и миграцията; проявите на омраза срещу мюсюлмани и мигранти; ромските и странстващите общности; женомразството (мизогиния), стереотипите по полов признак и речта на омразата, насочена срещу жени; пречките, които срещат гражданите на ЕС при упражняването на правата си в друга държава членка; статусът и полето на действие на НПО в сферата на зачитането и подкрепата на основните права; и факторите, благоприятстващи или възпрепятстващи независимия живот на хората с увреждания.

I. Престъпност и правосъдие

През 2017 г. дейността на Правната програма, свързана с престъпността и правосъдието, бе съсредоточена в областите противодействие на организираната престъпност и тероризма и защита на правата на заподозрени лица и обвиняеми.

Организираната престъпност и тероризмът са сериозна заплаха за обществената сигурност и безопасността на гражданите в цяла Европа. Редица институции и обществени групи се занимават с информиране на обществеността, превенция, идентифициране и намеса в случай на появил се риск или опасност. Същевременно нараства необходимостта от мултидисциплинарен модел за изучаването и противодействието на тези явления. В отговор на тази нужда, Центърът, в сътрудничество с държавни институции, изследователски центрове и частни компании от 13 страни, се присъедини към международната инициатива *Оценка на измеренията на организираната престъпност и терористичните мрежи и предоставяне на ефективни и ефикасни решения на практикуващите и професионалистите (TAKEDOWN)*.

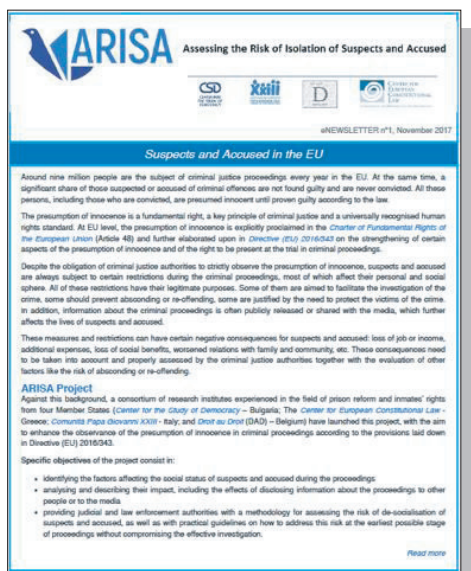
Правната програма анализира мерките за противодействие на национално равнище и съществуващите дигитални инструменти за борба с организираната престъпност и тероризма, подбра и обобщи свързаната с темата съдебна практика от национални и международни съдилища, проведе интервюта с представители на институции и организации, за да изясни степента им на познаване и начина им на възприемане на тези явления, и организира фокус група с правосъдни и правоприлагащи органи с цел идентифициране на техните нужди и на работещите в практиката им моде-

ли. Центърът участва и в първото по рода си онлайн проучване на мерките срещу организираната престъпност и тероризма, резултатите от което бяха публикувани в **обзорен доклад за актуалните характеристики на организираните престъпни и терористични мрежи**.

Друго важно направление в работата на Правната програма по темата престъпност и правосъдие през 2017 г. бяха **правата на лицата, заподозрени или обвинени в извършване на престъпление**. В основата на работата стои разбирането, че тъй като институциите са длъжни да зачитат презумпцията за невинност, те трябва да могат да направят оценка и да сведат до минимум отрицателния ефект на наказателното преследване върху тези лица. Във връзка с това Центърът, съвместно с партньори от Италия, Гърция и Белгия, започна работа по анализ на въздействието на досъдебното производство върху живота им. Целта на **инициативата за оценка на**

степената на изолация на заподозрените и обвиняемите е да изработи методология за оценка на последиците от действията на разследващите и съдебните органи върху тези лица, която да бъде използвана от тези институции за предприемане на мерки за намаляване на отрицателния ефект от тези действия, без това да се отразява на разследването.

Програмата работи и в посока повишаване капацитета на публичните институции за установяване и разследване на случаи на **пране на пари**. Центърът за изследване на демокрацията организира информационни събития, обучения и семинари, както и кръгла маса за предстоящите законодателни промени и бе съставен нов „Наръчник за разследване на прането на пари“.

През 2017 г., по инициатива на Националното бюро за правна помощ, Центърът започна работа по извършването на **оценка на ефективността на българската система за правна помощ**, която включва оценка на приложението на Закона за правната

помощ и национално изследване на информираниостта и потребностите от правна помощ в обществото.

Центърът взе участие и в **оценката на европейската помощ за националните правосъдни системи**. Изследването имаше за цел да направи преглед на начините и степента на използване на Европейския социален фонд и Европейския фонд за регионално развитие в програмните периоди 2007 – 2013 г. и 2014 – 2020 г. за подпомагане на системата на правосъдието в България и още петнайсет държави – членки на ЕС. Събрана бе конкретна, цялостна фактическа информация за степента и начина, по който са приложени програмните документи в помощ на правосъдната система, за прогнозиите (ex ante) оценки на нуждите на правосъдната система, извършени от държавите членки, и за планираните, текущите и завършените проекти в тази сфера.

През 2017 г. Правната програма се включи в две изследвания в областта на правосъдието и вътрешния ред в ЕС. В първото от тях, относно транспонирането на Рамково решение 2006/960/ПВР на Съвета за опростяване обмена на информация и сведения между правоприлагащите органи на държавите – членки на Европейския съюз (т. нар. „Шведска инициатива“), Правната програма извърши цялостна оценка на съответствието и на практическото прилагане на транспонираните в българското законодателство мерки. Във второто от тях, засягащо готовността и съответствието на националното законодателство със съществуващите директиви на ЕС за законна миграция, Правната програма изготви национален доклад и разработи разделите относно етапите на информираниостта и събиране на необходимата документация, кандидатстване за влизане в държава от ЕС и влизане и

пътуване в ЕС (вкл. издаване на визи) в обобщаващия доклад за целия ЕС.

II. Жертви на престъпления

Центърът за изследване на демокрацията продължи да работи за подобряване на положението на пострадалите от престъпления чрез модернизиране на практиките по тяхното идентифициране, оценката на нуждите им и насочването им към подходящи услуги и чрез повишаване на ефективността на мултидисциплинарното сътрудничество при защитата на жертвите на трафик на хора.

Събирането на модели за добри практики при идентифицирането, оцен-

ката на нуждите и насочването на пострадалите продължи и през 2017 г. Бяха проведени два семинара за изграждане на капацитет (единият – предназначен за юристи, а другият – за социални работници) и национална среща за повишаване на информираността по тази проблематика. Заинтересуваните специалисти бяха запознати с международното, европейското и националното законодателство в областта на правата на жертвите, както и с резултатните практики от редица европейски държави, и имаха възможност да обсъдят предизвикателствата в ежедневноста си работа в тази сфера.

Експертите от Правната програма представиха българския опит на международен обучителен семинар в об-

Експертите от Правната програма д-р Мария Йорданова (вляво) и Миряна Илчева разясняват законодателството, регулиращо правата на жертвите, по време на семинара, предназначен за юристи, през май 2017 г.

ластта на работата с пострадалите в Атина и участва в изготвянето на „Наръчник за добри практики при идентифицирането, индивидуалната оценка на нуждите и насочването на пострадалите“. Той бе представен на информационна кръгла маса през декември 2017 г., на която заедно с успешните практики бяха обсъдени и усилията на България да хармонизира законодателството си в областта на правата на пострадалите с европейските норми.

Правната програма организира и участва в три опознавателни посещения на български експерти в Швеция, Испания и Белгия, където бе почерпен опит от местните практики за защита на **жертвите на трафик на хора**. На семинар през декември 2017 г. бе представен „Наръчника за адвокати, социални и здравни работници за защита и подпомагане на жертвите на трафик“.

Правната програма прави и преглед на институциите и организациите, ангажирани със защитата на пострадалите от престъпления. Събраната за тях информация ще бъде публикувана в нова интернет платформа, до която всички нуждаещи се граждани могат да получат достъп и която ще служи като рамка на общ механизъм за насочване на пострадали от престъпления лица.

III. Интеграция и социално включване

Като продължение на дългогодишните си изследвания и ангажименти в областта на миграцията и интеграцията Центърът, в сътрудничество с университети и организации от Австрия, Белгия, Румъния, Латвия и Гърция, стартира **инициатива за превенция и противодействие на расизма и ксено-**

фобията чрез социално ориентиране на чужденци. Нейната цел е да въведе в практиката **иновативен подход за езиково обучение и социална ориентация на чужденци** като част от интеграцията им, а в него да има и **модули, свързани с върховенството на закона**. Другите ключови приоритети са въвеждането на интеграцията в съответните секторни политики относно мигрантите и запознаването на широката общественост с най-добрите практики в социалната ориентация. През 2017 г. бе направен преглед на моделите за интеграция в дванадесет държави – членки на ЕС, а работата ще продължи с анализ на интеграционните курсове и учебни програми в шест държави, събиране на перспективни практики и разработване на наръчник за покриване в хода на интеграционния процес на темите толерантност и предотвратяване на дискриминацията.

IV. Основни права

През 2017 г. Центърът за изследване на демокрацията продължи да анализира **правото на свободно движение в ЕС от гледна точка на младите европейци**. Правната програма участва в сравнителни изследвания за движението на младите хора в рамките на Европейския съюз, факторите, които го определят в страните на произход и страните на дестинация, индивидуалния опит на младежите и гледните точки на институциите, работещи в тази област. Изготвените наръчници, предназначени за младежите и за институциите, бяха представени на **международен семинар в Европейския парламент** и на **национален семинар**.

Като част от мултидисциплинарната мрежа FRANET на **Агенцията на ЕС за основните права**, Центърът за из-

Правната програма представя движещите фактори и пречките за свободното движение на младите хора на национален семинар през октомври 2017 г.

следване на демокрацията продължи да събира данни и информация по различни аспекти на спазването на основните права в България. Успоредно с приноса към изготвянето на Годишния доклад за основните права на Агенцията, през 2017 г. Правната програма анализира проблеми като проявите на омраза срещу мюсюлмани и мигранти; ромските и странстващите общности; женомразството (мизогиния), стереотипите по полов признак и речта на омразата, насочена срещу жени; пречките, които срещат гражданите на ЕС при упражняването на правата си в друга държава членка; и статуса и полето на действие на НПО в сферата на зачитането и подкрепата

за основните права. Продължи и работата по оценка на факторите, благоприятстващи или възпрепятстващи прехода от институционализирана грижа за лица с увреждания към подкрепа в общността, като дейностите през годината бяха съсредоточени на местно ниво. Бяха проведени фокус групи и интервюта в Пловдив, след което резултатите бяха валидирани на национално ниво. И през тази година продължи започналото през 2015 г. ежемесечно представяне на доклади за миграционната ситуация в страната (докладите от всички участващи в проучването страни се публикуват на [интернет страницата на Агенцията за основните права](#)).